

JOLANTA WASILEWSKA* – LUBLIN

INTROLIGATORNIA W BIBLIOTECE UNIWERSYTECKIEJ KUL W LATACH 1947-2017

*Wreszcie któregoś ranka introligator
bierze do ręki naszą własność.
Głaszcząc ją, delikatnie zdejmując okładki
i rozpoczyna swoje czary¹.*

Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersyteckiego Lubelskiego Jana Pawła II jako jedyna, wśród bibliotek uniwersyteckich w Lublinie, posiada własną introligatornię przybiblioteczną². Introligatornia powstała w grudniu 1947 r. z inicjatywy ówczesnego rektora KUL, ks. prof. Antoniego Słomkowskiego³, w głównym gmachu uniwersytetu przy Alejach Raclawickich 14. Na pracownię przeznaczono niewielki lokal w zachodnim skrzydle obok kościoła akademickiego, ale już w 1949 r. przeniesiono ją do większego pomieszczenia w części północno-zachodniej budynku. Zorganizowanie introligatorni było wynikiem potrzeby zadbania o własne zbiory biblioteczne, które dotychczas zabezpieczano w niewielkim stopniu, korzystając z usług prywatnych introligatorów⁴.

Pod koniec 1950 r. nowo mianowany dyrektor Biblioteki KUL o. Romuald Gustaw OFM⁵ za zgodą władz uniwersyteckich, przeniósł introligatornię do nowo

* Jolanta Wasilewska – mgr historii sztuki; starszy kustosz dyplomowany w Bibliotece Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: jolanta.wasilewska@kul.pl
ORCID 0000-0003-0892-2766

¹ D.L. Boryslawska, <http://introligator.bialystok.pl/> (dostęp: 30.09.2018).

² Introligatornia przybiblioteczna – pracownia introligatorska podlegała kierownictwu biblioteki, mieszcząca się zwykle w jej budynku. *Encyklopedia Wiedzy o Książce*, Wrocław 1971, kol. 1021.

³ Ks. prof. dr Antoni Słomkowski (1900-1982) – rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1946-1951.

⁴ Książki do obcinania przewożono do Drukarni Narodowej Leona Milarskiego przy ul. Krakowskie Przedmieście 78. J. Wiśliński, *Pracownia Introligatorska*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), 23 (1971) s. 174.

⁵ Dr hab. Romuald Gustaw OFM (1911-1976) – dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w latach 1950-1976.

pozyskanego budynku przy ul. Chopina 27⁶. Umieszczono ją na parterze w niewielkim pomieszczeniu z oknem od strony wschodniej i wejściem z holu obok szatni. Po kilku miesiącach – bo już na początku roku 1951 – pracownię przeniesiono do innego, większego pomieszczenia od strony południowej na parterze (w sąsiedztwie dwóch innych pomieszczeń, gdzie został umieszczony również depozytowy Księgozbiór Teologiczny Księży Jezuitów), z wejściem od strony podwórza⁷. W 1966 roku jezuita przenieśli swój księgozbiór do siedziby w Warszawie, a część zwolnionych pomieszczeń przeznaczono na potrzeby introligatorni⁸. Pod koniec lat 60. i w latach 70. introligatornia zajmowała pomieszczenie na parterze, za Czytelnią Czasopism (wyższy parter), pracownicy mogli też częściowo korzystać z pomieszczenia w suterenie⁹, znajdującego się bezpośrednio pod pracownią na parterze.

W końcu dekady lat 70. XX w. powstał projekt przeniesienia introligatorni do pomieszczenia w budynku przy ul. Chopina 29 (przylegającego do Biblioteki), na parterze z wejściem w bramie wjazdowej na dziedziniec, częściowo już przygotowanego oraz dodatkowego pomieszczenia w suterynie z przeznaczeniem na magazyn materiałowy i sprzęt techniczny¹⁰. Planu tego niestety nie udało się zrealizować.

W latach 80. XX w., w związku z tym, że nie zrealizowano wcześniejszego planu przeniesienia introligatorni, ponownie powstał projekt ulokowania introligatorni w innym miejscu. Odpowiednie pomieszczenia znaleziono w dużych magazynach bibliotecznych¹¹ w budynku poligraficzno-bibliotecznym na „Poczekajce”. Również i ten projekt, z wielu przyczyn niezależnych od Biblioteki oraz dużej odległości od gmachu Biblioteki Głównej, nie został zrealizowany.

W roku 2000 Pracownia Introligatorska otrzymała do całkowitego użytkowania pomieszczenie w suterynie (dotychczas używanego tylko częściowo), tworząc w ten sposób Introligatornię Dolną i Introligatornię Górną na parterze. Na przełomie lat 2007/2008 w Introligatorni Górnej przeprowadzono generalny remont (nowa podłoga, nowe instalacje: elektryczna i hydrauliczna, wymieniono okna i oświetlenie). Takie same prace remontowe wykonano w Introligatorni Dolnej na przełomie lat 2008/2009, dodatkowo pomieszczenie zostało odgrzybione oraz wykonano izolację zewnętrznej ściany. Z przyległego poniżej magazynu wydzielono niewielką część, która została zagospodarowana na magazyn materiałowy.

⁶ F. Chwalewski, *Budowa Biblioteki Uniwersyteckiej i Domu Profesorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przy u. Chopina w latach 1947-1950*, ABMK 108 (2017), s. 456-457.

⁷ J. Wiśliński, *Pracownia Introligatorska*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 23 (1971) s. 175.

⁸ „W pewnym stopniu polepszyła się sytuacja (Introligatorni) przez uzyskanie od połowy lutego 1966 r. nowego pomieszczenia w dawnej czytelnicy Księgozbioru Teologicznego „Bobolanum”, gdy jego właściciele OO. Jezuita zabrali go do Warszawy”. Tamże, s. 177.

⁹ Pomieszczenie podzielone było cienką ścianką na dwa mniejsze: w jednym mieściła się Pracownia Dubletów, w drugim stały maszyny introligatorskie.

¹⁰ Wykonano częściowy remont pomieszczenia. Z relacji mgr F. Chwalewskiego.

¹¹ Przy ul. Konstantynów 1 znajdowały się magazyny dubletów Biblioteki Uniwersyteckiej.

Tektury, papiery i płótna nareszcie mogły zostać ułożone na szerokich regałach według formatów i gramatury.

Wielkie zmiany nastąpiły na przełomie października i listopada 2014 roku, kiedy to introligatorzy musieli opuścić Górną Introligatornię i przenieść się do pomieszczenia usytuowanego w magazynie na czwartym piętrze¹². Pomieszczenie to zostało wygospodarowane z Pracowni Konserwacji Zbiorów, w którym uprzednio znajdowała się Pracownia Reprograficzna. Niestety pomieszczenie pozbawione jest dostępu światła dziennego, a introligatorzy mają utrudniony dostęp do magazynu materiałowego.

Wyposażenie

Początki pracy w introligatorni były bardzo trudne, m.in. z powodu braku wyposażenia w profesjonalne maszyny i urządzenia introligatorskie. Pracownię stopniowo uzupełniano w potrzebne narzędzia. W styczniu 1948 r. z Częstochowy przywieziono dar w postaci maszyn introligatorskich¹³. Na początku lat 50. warsztat introligatorski był już dość dobrze wyposażony w podstawowe maszyny i urządzenia. Pracownicy mieli do dyspozycji dziewiętnastowieczne, ale w pełni sprawne i funkcjonalne maszyny firmy Krauze: dwie gilotyny (dużą i małą), złoćciarkę i dwie pary nożyce stołowych¹⁴, drewniane prasy dwuśrubowe oraz mniejsze narzędzia specjalistyczne¹⁵. Pracownicy posiadali kilka kompletów czcionek introligatorskich, umieszczonych w szufladach w specjalnych drewnianych szafkach.

W połowie lat 80. XX w. mgr Franciszek Chwalewski¹⁶ zakupił dużą gilotynę elektryczną, która służyła introligatorom do końca dekady. W tym okresie zaczęto używać nowych elektrycznych narzędzi (wiertarka, mikser), które ułatwiały i przyspieszały pracę. Na przełomie lat 80. i 90. zakupiono m.in. dwie elektryczne gilotyny półautomatyczne. Wymieniono także drewniane stolki, na których przez długie lata siedzieli pracownicy, na wygodne krzesła z oparciem.

W drugiej połowie lat 90. XX w. dzięki staraniom dyrektora ks. dr Tadeusza Stolza¹⁷ wyposażenie introligatorni wzbogaciło się o prasę hydrauliczną, dużą metalową prasę jednośrubową, nowoczesne nożyce stołowe, dwa dziurkacze do

¹² Na skutek nowych przepisów BHP niektóre pomieszczenia zajmowane przez bibliotekarzy nie spełniały norm.

¹³ Wyposażenie było własnością Zgromadzenia Sióstr Przenajświętszego Oblicza i pochodziło ze zlikwidowanej pracowni introligatorskiej. Wiśliński, *Pracownia Introligatorska* s. 174.

¹⁴ W dniu 1.09.1954 r. zostały zakupione od Józefa, Marty i Anny Rogierów z Góry św. Anny maszyny firmy Krauze. Były to: gilotyna, złoćciarka i nożyce stołowe. Tamże, s. 176.

¹⁵ Kostki introligatorskie, szpilarki, młotki, szczypce, igły, metalowe stemple i filety (narzędzie do tłoczenia wzorów na gorąco). W 1954 r. znany warszawski introligator, Stanisław Haremsza, podarował pracowni cenny zestaw kilkudziesięciu drobnych narzędzi (radełka, tłoki, mosiężne liniaki, agaty, kostki i inne). Tamże, s. 176.

¹⁶ Franciszek Chwalewski (1932-2018) – mgr historii KUL, pełnił obowiązki kierownika administracyjnego Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (intendenta) od 1970 do 1991 r.; wieloletni kierownik Czytelni Głównej.

¹⁷ Ks. dr Tadeusz Stolz – dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w latach 1998-2011.

tektury i nóż elektryczny oraz lodówkę. W pierwszych latach XXI w. wymieniono pracownikom stoły warsztatowe – nowe profesjonalne stoły wykonała Stolarnia KUL. Po zlikwidowanej Poligrafii KUL introligatornia otrzymała jeszcze jedną prasę hydrauliczną i specjalistyczny stół podświetlany¹⁸. Oprócz urządzeń w obu pracowniach pojawiły się nowe duże stoły do prac przy wielkich formatach (czasopisma, mapy, teczki), metalowe regały i komody, zegary ściennie, a Dolna Pracownia otrzymała od darczyńcy lodówkę¹⁹.

Materiały

Lata 60-80. XX w. były szczególnie trudne dla KUL i Biblioteki Uniwersyteckiej z powodów polityczno-ekonomicznych. Biblioteka miała wielkie problemy w zakupie materiałów zaopatrzeniowych, m.in. materiałów introligatorskich. Wiele wyrobów papierniczych i technicznych było reglamentowanych, a zakupów można było dokonywać jedynie za pośrednictwem asygnat. Zachowało się pismo²⁰ skierowane do Ministerstwa Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki (Departamentu Inwestycji i Zaopatrzenia), w którym dyrektor BU KUL Andrzej Paluchowski²¹ prosi o przydział asygnat²² na materiały introligatorskie. Ostatnia dekada XX w. – w okresie transformacji ustrojowej kraju – była bardzo dobra pod względem zaopatrzenia w materiały introligatorskie. Pod koniec lat 90. dyrektor ks. T. Stolz będąc służbowo w Niemczech zakupił kilka płatów pięknie wyprawionej skóry oraz emulsje do czyszczenia i konserwacji. W tym okresie udało się zakupić większe ilości różnych płócien takie jak: szare płótno (lniane), kaliko²³ i kanafas²⁴. Od 2008 r. obowiązywały procedury wydatkowania środków publicznych²⁵ realizowane m.in. przez przetargi²⁶.

¹⁸ Stół podświetlany używany jest przy pracach półkonserwatorskich takie jak: dublowanie, uzupełnianie ubytków w uszkodzonych kartach itp.

¹⁹ W 2003 roku ks. mgr lic. Jerzy Latawiec wicedyrektor BU KUL w latach 2000-2011, podarował lodówkę do Dolnej Pracowni Introligatorskiej.

²⁰ Pismo z dn. 19.03.1986 r., nr 26/3/86. Dyrekcja Biblioteki Uniwersyteckiej KUL uprzejmie prosi o przydzielenie asygnat na następujące materiały: 1/ tektura przemysłowo-techniczna twarda – 2000 kg; 2/ tektura makulaturowa 1.400 g/m² – 2000 kg; 3/ papier biały kl. III – 1 000 kg; 4/ papier biały klasa IV-V – 2000 kg; 5/ papier szary natron introligatorski tzw. „Jawa” – 1 000 kg; 6/ papier pelur introligatorski kl. III – 500 kg; 7/ Bibułka „chińska” – 20 kg; 8/ Karton na karty katalogowe kl. III – 800 kg; 9/ Tektura falista w rulonie – 1000 kg.

²¹ Mgr Andrzej Paluchowski (1933-2017) – dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w latach 1976-1997.

²² Zachowała się asygnata nr 005912 wystawiona przez Dobrowolne Zrzeszenie Przedsiębiorstw Państwowych „Papier”. Biuro Obrotu Towarowego w Łodzi, uprawniająca do nabycia 25 kg tektury w I półroczu 1985 r.

²³ Kaliko – płótno introligatorskie bawełniane lub z domieszką włókna sztucznego, cienkie apreturowane wypełniaczami i substancjami barwiącymi, kalandrowane lub prasowane, z jednej strony błyszczące.

²⁴ Kanafas – mocne pokryciowe płótno introligatorskie, lniane, o niejednorodnej powierzchni.

²⁵ Prawo zamówień publicznych Dz.U. 2004 nr 19 poz. 177 Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r.

²⁶ Obecnie (2017 r.) zakup wszystkich materiałów podlega procedurze zamówień publicznych.

Pracownicy

Pierwszą introligatorką była Bolesława Wisińska (s. Róża)²⁷. W 1948 i 1949 r. zatrudniono trzy panie, które przyuczano do zawodu introligatorskiego. W latach 50. i 60. XX w. przybywało coraz więcej zatrudnionych osób²⁸.

W latach 70. XX w. w introligatorni zatrudnione były następujące osoby: Agnieszka Koguciuk – mistrz introligatorski (15.09.1950 – 15.02.1972), Helena Iwanowska s. Karolina – mistrz introligatorski (01.04.1954 – 30.06.1974), Ewa Bugryn (01.10.1976 – 31.05.1979), Władysława Czyrnik – mistrz introligatorski (20.11.1970 – 30.11.1982), Bolesława Wisińska (s. Róża) – czeladnik introligatorski (25.01.1949 – 31.12.1982), Helena Jelinek (s. Julia) – mistrz introligatorski (15.01.1952 – 31.12.1982), Antonina Fiołek (01.01.1950 – 01.02.1985), Zofia Głowinkowska (s. Norberta) – mistrz introligatorski (01.01.1969 – 30.09.1987), Lucyna Zdrojkowska (s. Dominika) – czeladnik introligatorski (04.11.1974 – 31.08.2000)²⁹.

Od lat 80. XX wieku w introligatorni oprócz osób wymienionych wcześniej zatrudniono były: Hanna Kopeć (01.09.1980 – 28.02.1982), Józefa Konik (01.04.1983 – 30.11.1985), Jolanta Wasilewska (01.04.1983 – 31.12.1991), Jan Krzysztof Wasilewski (01.10.1983 – 01.05.1988), Paweł Nowacki (01.01.1984 – 14.02.1989), Monika Szczepaniak – po mężu³⁰ Hunek (02.01.1985 –), Beata Szczepaniak (01.01.1986 – 26.03.1987), mgr Mirosław Fijolek³¹ (01.09.1987 – 19.12.1988), Ewa Kopeć (03.11.1987 – 15.09.1995), Agnieszka Polak (01.01.1989 – 01.05.1993), Alicja Szczepaniak – po mężu Żydek (01.03.1989 –).

W latach 90. XX w. oprócz wcześniej wymienionych sześciu osób (L. Zdrojkowska, J. Wasilewska, M. Hunek, E. Kopeć, A. Polak i A. Żydek) w Introligatorni pracowali: Stanisława Mazurek (02.03.1992 –), Beata Siemczyn (01.07.1996 – 31.03.2000), mgr Iwona Kasiura (01.10.1996 – 01.12.1997), Ewa Kopeć-Opaluch (12.02.1998 – 01.07.2002), Izabela Puchalska (01.10.1999 – 31.12.2000). W ostatnim roku XX w. w introligatorni rozpoczęły pracę: mgr Urszula Puławska-Szymańska (01.04.2000 – 30.10.2007) i Barbara Wierzchowska (01.10.2000 –).

Pierwsza dekada XXI w. dla Pracowni Introligatorskiej była wyjątkowa; jak nigdy przedtem zatrudnionych było wiele osób po studiach wyższych: mgr Barbara Cech (05.02.2001 – 31.12.2010), mgr Jadwiga Jaźwierska (18.06.2001 – 30.09.2003), mgr Sławomir Stasz (01.03.2003 – 01.03.2015), mgr Maria Prus (01.09.2005 – 01.05.2007), mgr Magdalena Zawisza (01.02.2006 – 01.07.2008)³².

²⁷ Siostra Róża ze Zgromadzenia Sióstr Wynagrodzicielk Najświętszego Oblicza (Siostry Obliczanki). Zgromadzenie założył dnia 21 listopada 1888 roku w Zakrocymiu bł. o. Honorat Koźmiński, kapucyn. <http://www.obliczanki.org.pl/www/index.php/skad-jestesmy/7-historia> (dostęp: 26.10.2018).

²⁸ Zob. Lista pracowników.

²⁹ Teczki personalne dostępne w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

³⁰ Wpis „po mężu” oznacza, że introligatorki w trakcie pracy w Bibliotece KUL wyszły za mąż.

³¹ Mgr teologii KUL.

³² W tym czasie oprócz mgr J. Jaźwierskiej i kierownika Pracowni mgr J. Wasilewskiej, które są absolwentkami historii sztuki KUL, pozostałe osoby posiadają tytuł mgr Wydziału Artystycznego UMCS.

W grudniu 2015 roku w Pracowni Introligatorskiej zatrudnionych było sześć osób: Monika Hunek (dyplom mistrzowski – 09.07.2009), Alicja Żydek (dyplom mistrzowski – 09.07.2009), Stanisława Mazurek (dyplom mistrzowski – 08.07.1999), Barbara Wierzchowska (dyplom mistrzowski – 09.07.2009) i Renata Szalak³³ (dyplom mistrzowski – 20.07.2013) oraz na czas określony mgr Mirosław Fijołek³⁴.

Kadra kierownicza

We wrześniu 1952 r. dyrektor Biblioteki KUL o. R. Gustaw OFM powołał na stanowiska kierownika Wiktora Falkowskiego, doświadczonego introligatora z Wrocławia, który niestety po 19 dniach zrezygnował z pracy i wyjechał z Lublina³⁵. Od 1950 r., po przeniesieniu introligatorki do budynku biblioteki przy ul. Chopina, kierowniczą funkcję w pracowni sprawowała s. Róża. Była ona kierownikiem do 1970 roku, a po odejściu na emeryturę zastąpiła ją Zofia Głowinkowska (s. Norberta)³⁶, która kierowała Introligatorką do roku 1987. Po rezygnacji s. Norberty z pracy w Bibliotece; jej miejsce zajęła Lucyna Zdrojkowska (s. Dominika), która funkcję kierowniczą pełniła w latach 1988-1998. Pierwszą osobą spoza Zgromadzenia Sióstr Obliczanek, która została kierownikiem introligatorki w 1998 r. była Jolanta Wasilewska³⁷. W roku 2000 introligatorka przemianowana została na Pracownię Introligatorską i razem z istniejącą od 1993 r. Pracownią Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych utworzyły Oddział Konserwacji i Ochrony Zbiorów, którego kierownikiem została mgr Jolanta Wasilewska.

Rodzaje wykonywanych prac

W pierwszych latach funkcjonowania introligatorki oprawiano książki dla bibliotek zakładowych, mieszczących się w gmachu Uniwersytetu oraz w niewielkiej ilości dla oddalonej od niego Biblioteki Głównej.

Introligatorki korzystały z praktyki i wiedzy takich mistrzów, jak Ignacy Wiesiołek, franciszkanin z Nysy. Przyjeżdżał on do Lublina dwukrotnie – w 1953 i 1955 r., uczył oprawiania książek w skórę, tłoczenia napisów na grzbietach i innych trudniejszych czynności introligatorskich³⁸. Introligatorki odbywały praktyki u introligatora – świętnego fachowca i artysty – dra Roberta Jahody-Zół-

³³ Zatrudniona 1 sierpnia 2009 r.

³⁴ Zatrudniony w okresie 27.02 – 27.06.2015.

³⁵ Wiśliński, *Pracownia Introligatorska*, s. 176.

³⁶ Wszystkie zatrudnione siostry były ze Zgromadzenia Sióstr Obliczanek.

³⁷ Jolanta Wasilewska mgr historii sztuki – kierownik Pracowni Introligatorskiej od 1999 r., 2001 r. – kierownik Oddziału Konserwacji i Ochrony Zbiorów, od 2011 r. – Oddziału Konserwacji i Zabezpieczenia Zbiorów, 2005 r. – kustosz dyplomowany, 2009 r. – starszy kustosz dyplomowany; J. Latawiec, *Pracownia Konserwacji Zbiorów Specjalnych*, w: *Zbiory specjalne Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, red. M. Trojnacka, Lublin 2004, s. 77.

³⁸ Franciszkanin brat Ignacy Wiesiołek – introligator od roku 1902 (dyplom mistrzowski uzyskał w 1912 r.).

towskiego³⁹, wówczas kierownika Spółdzielni Przemysłu Ludowego „Starodruk” w Krakowie. Jednocześnie inne pracownice szkoliły się i zdobywały stopnie czeladnika (a potem mistrza) w lubelskim Zakładzie Doskonalenia Zawodowego. Jedna z pracownic praktykowała w 1966 roku u Piotra Karowskiego, introligatora i konserwatora w Bydgoszczy⁴⁰. Inna introligatorka przeszła kurs konserwacji książek, zorganizowany przez Archiwum Akt Dawnych w Warszawie pod kierunkiem mgr inż. Maryny Husarskiej. Często zasięgano rad i pomocy od lubelskich mistrzów zawodu: Teodora Pawłowskiego i Konstantego Juszo. Jednak prac strictly konserwatorskich przeprowadzono raczej niewiele – głównie dlatego, że bieżące potrzeby opraw (szczególnie druków ciągłych) były ogromne, ilość zatrudnionych osób zbyt mała, a warunki lokalowe i techniczne nad wyraz skromne⁴¹.

W latach 70. XX w. stosowana była przede wszystkim oprawa półpłócienna⁴² z płótna lnianego, ekrudy⁴³, kanafasu i kalika, rzadko w półskórek. Oprawiano tak zarówno książki, jak i czasopisma, nawet wielkoformatowe. W zabezpieczeniu czasopism dużych formatów introligatorów wspomagał Bronisław Świątkowski⁴⁴.

Książki i czasopisma były szyte ręcznie lnianymi lub bawełnianymi nićmi. Okładki oklejano papierami malowanymi ręcznie (tzw. marmurki⁴⁵) lub przemysłowym papierem groszkowanym. Charakterystyczne dla tego czasu było unikalne szycie książek składających się z pojedynczych kartek⁴⁶ i malowanie zieloną farbą górnej części bloku książki. Na grzbietach książek, szczególnie książek z księgozbiorów podręcznych, wykonywano nadruki. W tym okresie kontynuowano malowanie przez introligatorów papierów marmurkowych farbami klejowymi. Marmurkami własnej produkcji oklejano oprawy w półpłótno, pudełka, etui i teczki.

³⁹ Był on synem legendarnego Roberta Jahody (1862-1947), który przejął po ojcu praktykowanie sztuki introligatorstwa artystycznego i chętnie przekazywał tę wiedzę adeptom nauki tego zawodu.

⁴⁰ W pracowni konserwacji starych druków Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy; później Piotr Karowski przybył do Lublina z kursem konserwacji książek zabytkowych, rękopisów i starych druków.

⁴¹ Wiśliński, *Pracownia Introligatorska*, s. 176.

⁴² Oprawa, w której grzbiet okładki i narożniki pokryte są materiałem tekstylnym. Oprawa introligatorska – to jeden z rodzajów produktów poligraficznych, który posiada wkład (blok) i okładkę – z tym, że okładka została wykonana w oddzielnym procesie.

⁴³ Ekruda – bawełniane płótno introligatorskie, matowe, może być barwione, apreturowane od strony spodniej. Może być podklejone od spodu bibułą w celu wzmocnienia tkaniny.

⁴⁴ Od początku funkcjonowania Biblioteki KUL przy ul. Chopina 27. B. Świątkowski pracował jako magazynier. Informacja z relacji F. Chwalewskiego.

⁴⁵ Tradycją wieloletnią jest malowanie papierów marmurkowych przez pracowników Introligatorni. Kolorowe papiery wykorzystywane są na wyklejki książek i jako materiał obłóczkowy opraw w półskórek i półpłótno.

⁴⁶ Metoda ta została wprowadzona przez Siostry ze Zgromadzenia Sióstr Obliczanek, które pobierały nauki rzemieślnicze w warsztacie krakowskiej Spółdzielni Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Starodruk” w 1958 r. u słynnego introligatora i artysty dra Roberta Jahody-Żółtowskiego. Wiśliński, *Pracownia Introligatorska*, s. 176.

W pierwszej połowie lat 80. XX w. z inicjatywy Józefy Konik, która wcześniej pracowała w Intrografie⁴⁷, wprowadzono nowy rodzaj oprawy twardej – tzw. oprawę teczkową. Wcześniejszy sposób oprawy twardej stosowano już tylko do książek składających się z pojedynczych kart i tych z nadrukami na grzbieciech.

Na przełomie lat 80. i 90. XX w. dyrekcja i intendentura Biblioteki KUL starały się, żeby prace w bibliotece we wszystkich oddziałach dobrze funkcjonowały. Jakość druku i materiałów na oprawy w tym okresie była nienajlepsza, introligatorzy musieli wykazywać się dużą cierpliwością i pracowitością, aby sprostać stawianym im zadaniom.

Wielką innowacją tego okresu była zmiana formy opraw czasopism dużych formatów. W pierwszej fazie uszyte czasopisma okładano z obu stron cienkimi płytami pilśniowymi, które wiązano ze sobą tasiemkami, później pilśń zamieniono na grubą tekturę. W tym też czasie zrezygnowano z malowania na zielono górnej części bloku książki.

Nowością tego czasu była tzw. szybka oprawa czasopism. Na skutek zmiany technologii sklejanie kart w grzbiecie, czasopism w miękkiej oprawie nie trzeba było ponownie „przeprawiać” – łączono je po kilka (kwartały lub roczniki), oklejano tekturą na wzór etui i związywano tasiemkami, w taki sposób, aby tytuły były widoczne dla magazyniera. Wprowadzona też została oprawa broszurowa, która jest stosowana do wydawnictw kilkuskładkowych. Oprócz działań wykonywanych dla Biblioteki Głównej rozpoczęto wykonywanie prac introligatorskich na rzecz księgozbiorów z bibliotek specjalistycznych. Ważnym działaniem z punktu widzenia konserwacji zbiorów było zastosowanie środków grzybobójczych do klajstru⁴⁸. Wprowadzono też nowe materiały, narzędzia i techniki malowania papierów marmurkowych (farby klejowe, akrylowe, kredki ołówkowe świecowe i in.), które wszyscy pracownicy wykonują mniej więcej co pięć lat (w okresie letnim).

Każdy z introligatorów opiekuje się przydzielonym księgozbiorem podręcznym, dba o jego stan fizyczny i kontynuuje jednolitą oprawę dla serii wielotomowych.

Praca introligatora jest pracą zarówno fizyczną, jak i umysłową, a przede wszystkim jest zajęciem o charakterze indywidualnym. Introligator powinien posiadać wiedzę na temat budowy książki, znać się na wytworach papierniczych, materiałach introligatorskich oraz narzędziach, urządzeniach i maszynach introligatorskich i mieć umiejętności ich obsługi. Zadaniem introligatora jest nadawanie formy użytkowej zadrukowanym kartkom papieru i ich profesjonalnym przygotowaniu do oprawy. Mistrzowie czyli wysoko wykwalifikowani specjaliści zajmują się także oprawą druków o wartości historycznej.

⁴⁷ Drukarnia Intrograf powstała w Lublinie w 1948 r. jako spółdzielnia zatrudniająca drukarzy i introligatorów. <http://www.intrograf.com.pl/o-nas/nasza-historia> (dostęp: 30.09.2018).

⁴⁸ Klajster – klej z żytniej mąki lub krochmalu i wody.

Obowiązki introligatora

Do zadań introligatora należy:

- naprawianie i oprawianie książek z magazynu i księgozbiorów podręcznych;
 - naprawianie czasopism z magazynu;
 - oprawianie czasopism bieżących (tektura, karton);
 - oprawianie książek nowych z księgozbiorów podręcznych;
 - drukowanie ręczne napisów na grzbietach;
 - oprawianie specjalne – w półskórek, w skórę, złożenie napisów, wytłaczanie ornamentów;
 - wykonywanie prac półkonserwatorskich (uzupełnianie uszkodzonych kart, okładek, grzbietów, skóry, dublowanie);
 - ręczne podpisywanie czasopism (format „0”);
 - oprawianie książek inwentarzowych i wykazów ocen dla dziekanatów;
 - wykonywanie galanterii introligatorskiej (pudełka, futerały, teczki, etui);
 - wykonywanie odsyłaczy i zakładki na rewersy do magazynu, wypożyczalni i czytelnicy;
 - gotowanie klajstru;
 - malowanie papierów marmurkowych;
 - przygotowywanie płótna do druku (dekatyzowanie i impregnowanie);
 - prace doraźne: przycinanie papieru, doklejanie wyrwanych kart, naprawianie okładek i obwolot;
 - okresowe czyszczenie książek w magazynie starodruków;
 - wykonywanie prac plastycznych do wydarzeń kulturalnych w Bibliotece.
- Oprócz napraw zniszczonych książek introligatory wykonują oprawy nowych książek i czasopism w tzw. oprawę biblioteczną⁴⁹ oraz galanterię introligatorską: pudła, teczki, etui, zakładki na rewersy itd. Przez lata doświadczeń w zawodzie, korzystania z opracowań o rzemiośle introligatorskim, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz pomysłowości pracowników introligatorni wypracowane zostały własne sposoby technik introligatorskich, jednocześnie zachowując stare, oryginalne, sprawdzone przez dziesiątki lat tradycyjne metody. Od ponad 60 lat wszyscy introligatory po kolei opanowują wyjątkową metodę szycia książek składających się z pojedynczych karetek. Jest to bardzo unikalna metoda szycia kart na tzw. okrętkę⁵⁰, dzisiaj rzadko stosowana.

⁴⁹ Oprawa bibliteczna – oprawa przeznaczona do częstego używania, wymagająca trwałych materiałów i mocniejszego szycia. Są to oprawy płócienne (dawniej były półskórkami). W Niemczech w 1910 r. opracowano technologię takiej oprawy. *Encyklopedia Wiedzy o Książce*, kol.1683. W Bibliotece KUL wypracowano własny wzorzec opraw książek biblitecznych (magazynowych).

⁵⁰ Po ustaleniu miejsc na sznurki w bloku książki, nożem elektrycznym lub ręczną piłą nacina się rowki tak, aby przy szyciu sznurki w nie weszły. Przy rowkach nakłuwa się dziurki, przez które przeciąga się igłę z nicią i owija sznurki po zewnętrznej stronie bloku. Następnie wykonuje się oporkowanie (zaokrąglenie grzbietu) bloku książki. Tak uszyta książka łatwiej otwiera się przez co wygodniejsza jest w czytaniu. Z. Zjawiński, *Introligatorstwo*, Warszawa 1967, s. 182-183.

Obok działalności czysto introligatorskiej pracownicy wykonują prace półkonserwatorskie: kąpiele wodne, miejscowe odplamianie, planировanie⁵¹ kart, uzupełnianie ubytków, złocenia, tłoczenia ornamentów. Pracownicy poprzez podniesienie swoich kwalifikacji zawodowych i nieustanne dokształcanie się wprowadzili szereg usprawnień dotyczących opraw, a także wprowadzili i stosują fachowe nazewnictwo w dziedzinie introligatorskiej.

Introligatorzy, szczególnie od początku 2000 r. żywo angażują się we wszystkie przejawy życia kulturalnego w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. Biorą czynny udział w organizacji wystaw, uroczystości i spotkań, uczestniczą w zajęciach w Uniwersytecie Otwartym, a co roku w Lubelskim Festiwalu Nauki. Prowadzą także szkolenia dla pracowników Bibliotek Specjalistycznych KUL i innych instytucji, które zgłaszają takie potrzeby. Wykonują również wiele prac plastycznych na rzecz Biblioteki KUL⁵².

Miejsce i znaczenie

Pracownia Introligatorska jest bardzo ważnym miejscem w bibliotece – m.in. znajduje się tu „centrum ratowania” książek „zacztyanych” przez czytelników. Sztuka introligatorska wymaga wiele cierpliwości, uwagi, pomysłowości, a przede wszystkim zdolności manualnych. Introligator to specjalista rzemieślnik, który zna budowę książki, umie rozpoznawać rodzaje papieru, płócien i skór. Dla introligatora ważna jest strona fizyczna książki i nie powinien w jakikolwiek sposób ingerować w jej zawartość, czyli treść. Książka składa się z formy zewnętrznej i struktury wewnętrznej, czyli bloku. Podstawową częścią książki jest blok, który najczęściej połączony z okładkami za pomocą wyklejek lub bezpośrednio wklejony w okładkę. Ta ostatnia wraz z grzbietówką i kapitałą stanowi oprawę książki. Doświadczenie i wiedza introligatora pozwala mu rozpoznać rodzaj i stopień uszkodzenia i zdecydować jakie wdrożyć metody, aby książkę przywrócić do dawnej funkcjonalności. Sposób obchodzenia się z książkami przez pracowników i użytkowników ma bezpośredni wpływ na żywotność zbiorów bibliotecznych. Konieczne jest szybkie reagowanie na uszkodzenia, ponieważ zaniedbania w tej materii powodują kumulowanie się szkód do tego stopnia, że nawet nowa, ale niezadbana książka może wymagać kosztownej naprawy⁵³.

Mimo zmieniających się technologii druku i nowych technik udostępniania dokumentów (formy elektroniczne) książka tradycyjna zachowuje swoją istotną pozycję. Bogate zbiory książek drukowanych potrzebują i będą potrzebowały jeszcze przez długie lata (a może nawet wieki) troskliwej opieki introligatorów i konserwatorów, aby zachować dziedzictwo przeszłości dla przyszłych pokoleń.

⁵¹ Zabieg planierowania polega na wzmocnieniu kart poprzez nasączenie ich rzadkim roztworem kleju.

⁵² Wykonują napisy informacyjne, wspomagają w urządzaniu wystaw, corocznie ubierają choinkę oraz dekorują niektóre pomieszczenia w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL wykonanymi samodzielnie ozdobami.

⁵³ *Ochrona i przechowywanie zbiorów*, oprac. E.P. Adcock, Wrocław 1999, s. 46.

Tabela 1. Wielkość i rodzaj prac wykonanych w latach 2000-2017.

Ilość opraw i prac introligatorskich wykonanych w latach 2000-2017													
W okresie 01.07-30.06 w latach	Czasopisma			Oprawa broszu- rowa	Książki magazynowe	Księgozbiór podręczny czyteln	Oddz. Gromadze- nia Zbiorów	Oddz. Opracowania Druków Zwartych	Inwentarze	Teczki pudełka, etui	Zakładki, odsyłacze, przełładki do katalogów	Biblioteki specjali- styczne	Przygotowane książki do LBW (Bibl. Cyfrowa)
	Format „0”	Oprawa twarda	Oprawa miękka										
2000-01	219	821	2094		297	306					4200		
2001-02	312	457	2432	112	354	53			2	9	2430		
2002-03	298	405	2387	289	521	44				12	1988		
2004-05	503	237	2493	379	690	83			7	14	2996		
2005-06	186	376	3466	432	951	60			2	24	7950		
2006-07	258	310	3481	350	1301	12			5	67	6730	10	
2007-08	160	194	2374	418	873	6			4	10	3970	31	
2008-09	231	274	2736	409	1032	236	10	11	2	12	1192	232	
2009-10	190	251	2855	463	1032	253	5	9		26	5424	252	
2010-11	216	80	2632	650	1011	419	12	19	3	77	1880	67	
2011-12	191	156	1967	566	812	315	22	32	4	156	3930	66	
2012-13	145	280	1900	602	912	208	44	57	5	94	4675	134	
2013-14	124	170	1945	396	707	255			6	45	1440	102	2386
2014-15	231	112	1480	274	623	79		3	2	9	1240	104	3165
2015-16	162	131	1784	574	754	128	2	12	2	12	960	156	1555
2016-17	238	209	1407	349	638	156	7		2	106	1705	203	1967

Nadzór ze strony kierownictwa Biblioteki Uniwersyteckiej KUL

1. o. dr hab. Romuald Gustaw OFM, dyrektor 1971-1976
2. mgr Bronisława Koszałka, wicedyrektor 1977-1991
3. ks. dr Tadeusz Stolz, wicedyrektor 1992-1997, dyrektor 1997-2001
4. ks. mgr lic. Jerzy Latawiec, wicedyrektor 2001-2011
5. mgr Barbara Zezula, dyrektor 2011-2018
6. dr Katarzyna Kołakowska, p.o. dyrektor 2018-

Tabela 2. Stan zatrudnienia personelu Pracowni Introligatorskiej w latach 1971-2017⁵⁴

Rok	Ilość osób
1971	8
1972-1973	7
1974	6-7
1975-1982	7
1983	6
1984	7
1985	8
1986	7
1987	7-9
1988	8
1989	7
1990-1994	6
1995	5
1996	6
1997	7
1998	6
1999	7
2000	7-9
2001-2003	8
2004	7
2005-2007	8-9
2008-2010	7
2011-2015	6-5
2016-2017	5

Pracownicy Introligatorni KUL zatrudnieni w latach 1947-2017

Bolesława Wiśnińska s. Róża (1947-1982) – kierownik do 1970

Anna Lipnicka (1948-1951)

Irena Osior (1948-1949)

Krystyna Zgierska (1949-1951)

Antonina (Operowicz) Fijolek (1950-1985)

Agnieszka Koguciuk (1950-1972) – mistrz introligatorski 16.06.1965

Jadwiga Ilińska (1952-1974)

Helena Jelinek s. Julia (1952-1982) – mistrz introligatorski 16.06.1965

Helena Iwanowska s. Karolina (1954-1974) – mistrz introligatorski 16.06.1965

Zofia Głowinkowska s. Norberta (1956-1987) – mistrz introligatorski 16.06.1965
– kierownik 1970-1987

Helena Jagielska s. Anastazja (1963-1974)

Wanda Ziemiańska (1970-1971)

Władysława Czyrnik (1970-1982) mistrz introligatorski 01.02.1979

Lucyna Zdrojkowska s. Dominika (1974-2000) – czeladnik 26.11.1981 – kierownik 1988-1998

Ewa Bugryn (1976-1979)

Hanna Kopeć (1980-1982)

Józefa Konik (1983-1985)

⁵⁴ Stan zatrudnienia pracowników w Introligatorni w latach 1947-1970 znajduje się w artykule Jana Wiślińskiego, *Pracownia Introligatorska*, ABMK, 23 (1971) s. 178.

mgr Jolanta Wasilewska (1983-1991) – kierownik Oddziału Konserwacji i Zabezpieczenia Zbiorów 1998-2017
Jan Krzysztof Wasilewski (1983-1988)
Paweł Nowacki (1984-1989)
Monika (Szczepaniak) Hunek (1985-) – dyplom mistrzowski 09.07.2009
Beata Szczepaniak (1986-1987)
Ewa Kopeć (1987-1995) Kopeć-Opaluch (1998-2002)
mgr Mirosław Fijołek (1987-1988)
Agnieszka Polak (1989-1993)
Alicja (Szczepaniak) Żydek (1989-) – dyplom mistrzowski 09.07.2009
Stanisława Mazurek (1992-) – dyplom mistrzowski 09.07.2009
Beata Siemczyn (1996-2000)
mgr Iwona Kasiura (1996-1997) – kierownik Oddziału Konserwacji i Zabezpieczenia Zbiorów od 01.10.2017
Izabela Puchalska (1999-2000)
Ewa Kopeć-Opaluch (1998-2002)
mgr Jadwiga Jaźwierska (2001-2003)
mgr Urszula (Puławska) Szymańska (2000-2007)
Barbara (Szczepaniak) Wierzchowska (2000-) – dyplom mistrzowski 09.07.2009
mgr Barbara Cech (2001-2010)
mgr Sławomir Stasz (2003-2015)
mgr Maria Prus (2005-2007)
mgr Magdalena Zawisza (2006-2008)
Renata Szalak (2009-) – dyplom mistrzowski 20.07.2013

BIBLIOGRAFIA

- Chwalewski Franciszek, *Budowa Biblioteki Uniwersyteckiej i Domu Profesorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przy ul. Chopina w latach 1947-1950*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 108 (2017) s. 449-471.
Dz.U. 2004 nr 19 poz. 177 Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 - Prawo zamówień publicznych
Encyklopedia Wiedzy o Książce, Wrocław 1971.
Latawiec Jerzy, *Pracownia Konserwacji Zbiorów*, w: *Zbiory Specjalne Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, pod red. M. Trojneckiej, Lublin 2004, s. 75-78.
Wiślinski Jan, *Pracownia Introligatorska*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 23 (1971) s. 174-178.
Zjawiniński Zygmunt, *Introligatorstwo*, Warszawa 1967.

Netografia

- Borysławska Dominika Lidia, <http://introligator.bialystok.pl/> (dostęp: 30.09.2018).
<http://www.intrograf.com.pl/o-nas/nasza-historia> (dostęp: 30.09.2018).
<http://www.obliczanki.org.pl/www/index.php/skad-jestesmy/7-historia> (dostęp: 30.09.2018).

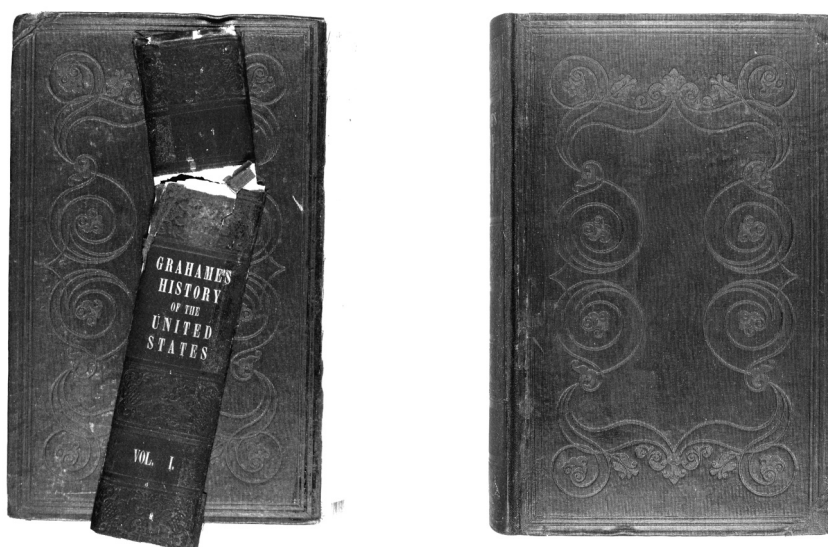
Fot. 1. Pracownicy Intrologatorni (ok. 1965 r.)

Od lewej w pierwszym rzędzie: Antonina Fijolek, Zofia Głowinkowska (s. Norberta), Helena Jelinek (s. Julia), Jadwiga Ilińska, Helena Iwanowska (s. Karolina); w drugim rzędzie: Anna Lorenc (magazynier), Agnieszka Koguciuk, Józef Todorowski (magazynier); w trzecim rzędzie: Bolesława Wisińska (s. Róża) – kierownik, mgr Jan Wiśliński – wicedyrektor. Zbiory BU KUL.

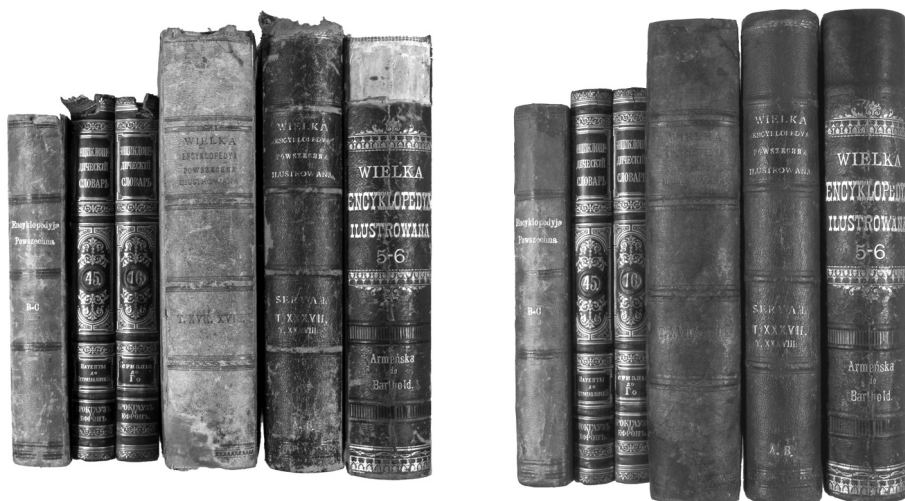

Fot. 2. Pracownicy Intrologatorni (2005 r.)

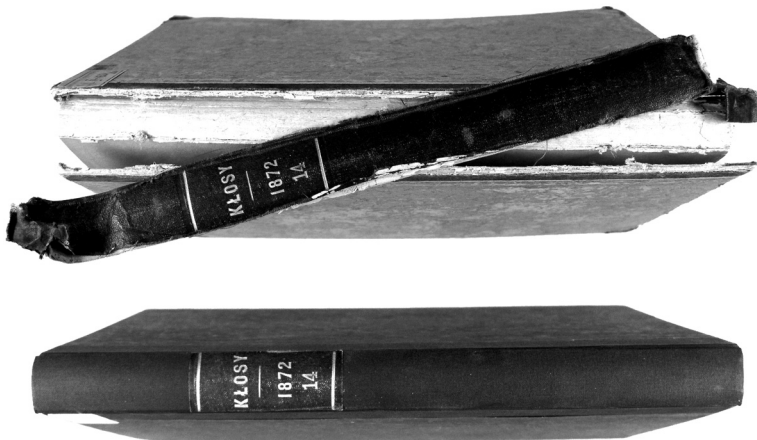
Od lewej w pierwszym rzędzie: mgr Urszula Szymańska, mgr Barbara Cech, Barbara Wierzchowska, mgr Jadwiga Jaźwierska, mgr Iwona Kasiura (Pracownia Konserwacji); w drugim rzędzie: Alicja Żydek, Stanisława Mazurek, mgr Sławomir Stasz; w trzecim rzędzie: mgr Jolanta Wasilewska – kierownik Oddziału Konserwacji i Ochrony Zbiorów, ks. mgr Jerzy Latawiec – wicedyrektor BU KUL. Fot. Artur Podsiadły.

Fot. 3. Grahame J., *The History of the United States*, Boston, 1845. sygn.: 175461 II. Reperacja kart, wzmocnienie szycia bloku i grzbietu. Naprawa grzbietu i naroży. Wykonała: Monika Hunek.

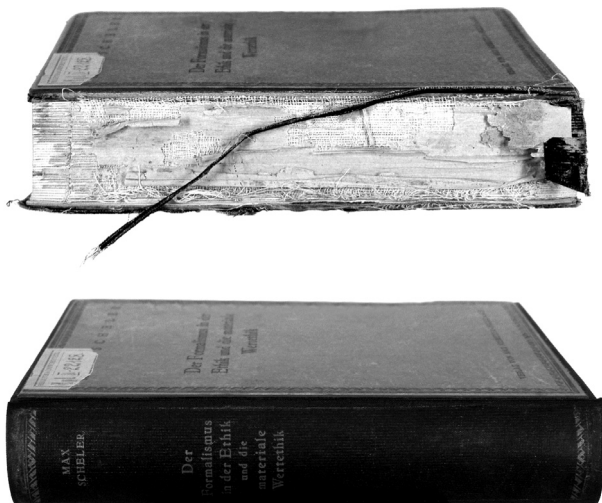
Fot. 4. Książki ze zbioru podręcznego Czytelni Głównej. Naprawy opraw skórzanych, czyszczenie, podklejanie oraz uzupełnianie ubytków skóry. Wykonała: Stanisława Mazurek.

Fot. 5. „Kłosy Czasopismo Ilustrowane Tygodniowe...”, T. XVI, Warszawa, Nakład i Druk S. Lewentala, 1872. Sygn.: V-1621.

Wzmocnienie szycia bloku i grzbietu. Oprawa w półpłótno.

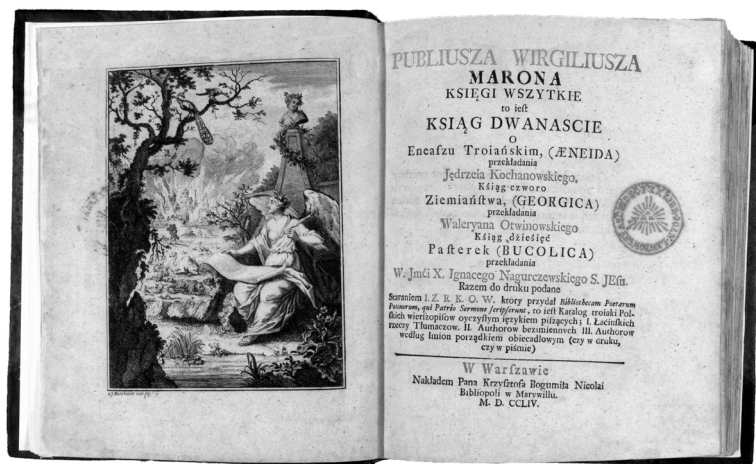
Wykonała: Renata Szalak.

Fot. 6. Scheler M., *Der Formalismus in der Ethik und die materiale Wertethik*, Halle, Verlag von Max Niemeyer, 1921. Sygn.: 22128 II.

Reperacja kart, wzmocnienie szycia bloku i grzbietu. Naprawa oprawy.

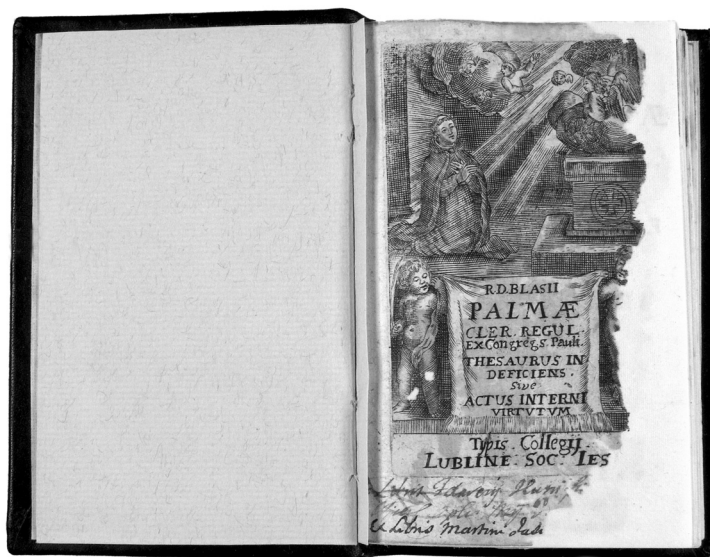
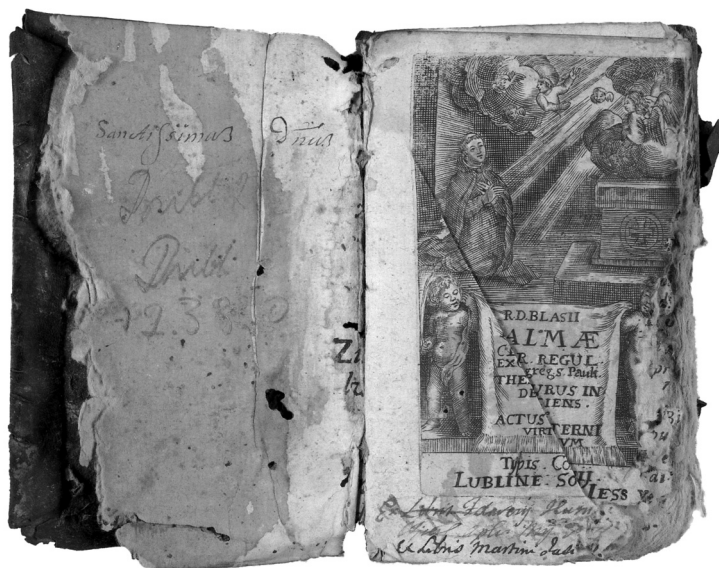
Wykonała: Alicja Żydek.

Fot. 7. Publiusza Wirgiliusza Marona księgi wszystkie to jest ksiąg dwanascie..., W Warszawie, Nakładem Pana Krzysztofa Bogumiła Nicolai Bibliopoli w Marywiliu, 1754, 4°. Sygn.: P.XVIII.1227.

Pełna konserwacja bloku. Wykonanie nowych okładczyń z tektury bezkwasowej z wykorzystaniem oryginalnego papieru obleczeniowego.

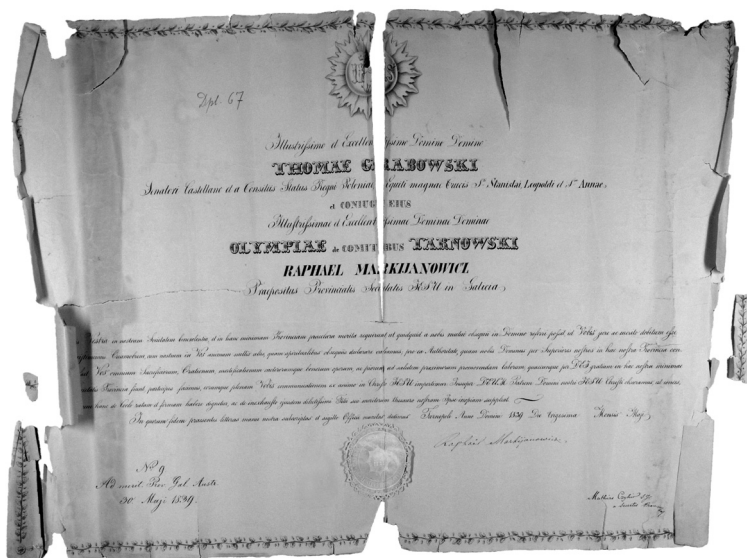
Wykonała: Barbara Wierzchowska.

Fot. 8. Biagio Palma, *Thesaurus indeficiens sive Actus interni virtutum*, Lublin, Typis Collegij Soc. Ies., 1691, 16°. Sygn.: XVII.144.

Przeprowadzona została pełna konserwacja bloku, wymienione zostały tekturowe okładziny oraz skórzane obleczenie.

Wykonała: Iwona Kasiura.

Fot. 9. Dokument w formie dyplomu, podpisany przez prowincjała Towarzystwa Jezusowego w Galicji Rafała Markijanowicza, wystawiony dla senatora-kasztelana Królestwa Polskiego Tomasza Grabowskiego i jego małżonki Olimpii z Tarnowskich, 30 V 1839 r. w Tarnopolu, wymiary 735×535 mm. Powierzchniowo oczyszczanie dokumentu, zdublowanie na papier mapowy i wklejenie luźnych fragmentów, uzupełnienie ubytków papierem czerpanym, naprawa pieczęci papierowo-opłatkowej. Wykonała: Urszula Szymańska.

Fot. 10. Pieczęć wielka koronna króla Zygmunta Augusta z 1550 r.,
ø 87 mm, pośrodku Pogoń Litewska na tarczy, wokół 9 tarcz z herba-
mi, które otacza napis: +SIGISMUNDUS+ AUGUSTUS+ DEI+
GRACIA+ REX+ POLONIE+ MAGNUS+ DUX+ LITHVANIAE+
RUSSIAE+ PRUSSIAE+ MASOVIAE+ SAMOGITIAE+ ETC+
DOMINUS+ ET+ HERES

Oczyszczenie pieczęci woskowej, sklejenie pęknięcia, uzupełnienie
miseczki wokół pieczęci.

Wykonała: Jolanta Wasilewska.

INTROLIGATORNIA W BIBLIOTECE UNIWERSYTECKIEJ KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II W LATACH 1947-2017

Streszczenie

W 1947 r. z inicjatywy Rektora KUL ks. prof. Antoniego Słomkowskiego została utworzona pracownia introligatorska. Na pracownię przeznaczono niewielkie pomieszczenie w skrzydle zachodnim gmachu Uniwersytetu przy Alejach Raclawickich, obok kościoła akademickiego. Zorganizowanie jej było wynikiem potrzeby zadbania o własne zbiory biblioteczne, które dotychczas zabezpieczano w niewielkim stopniu, korzystając z usług prywatnych introligatorów. Pierwszymi introligatorkami były Bolesława Wisińska i s. Róża ze Zgromadzenia Sióstr Przenajświętszego Oblicza. W 1950 r. introligatornia została przeniesiona do budynku Biblioteki Głównej przy ul. Chopina 27, gdzie funkcjonuje do dziś. W ciągu 70 lat działalności Introligatorni zatrudnionych było 39 osób, m.in. pracowało: sześć sióstr ze Zgromadzenia, sześcioro absolwentów Wydziału Artystycznego UMCS i dwie osoby po Historii Sztuki KUL.

Praca introligatora jest pracą bardzo specyficzną, zarówno fizyczną jak i umysłową. Jest przede wszystkim zajęciem o charakterze indywidualnym. Introligator posiada wiedzę na temat budowy książki, zna się na produktach papierniczych, materiałach introligatorskich oraz narzędziach, urządzeniach i maszynach introligatorskich oraz posiada umiejętności ich obsługi. Zadaniem introligatora jest nadawanie formy użytkowej zadrukowanym kartkom papieru i ich profesjonalnym przygotowaniu do oprawy.

Słowa kluczowe: introligatornia; Biblioteka Uniwersytecka; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; pracownia konserwacji; książka; zbiory; oprawa

A BOOKBINDING WORKSHOP IN THE LIBRARY OF THE JOHN PAUL II CATHOLIC UNIVERSITY OF LUBLIN IN THE YEARS 1947-2017

Summary

In 1947 a bookbinding workshop was established on the initiative of the Rector of KUL, Rev. Prof. Antoni Słomkowski. The workshop was located in a small room in the west wing of the University (Aleje Raclawickie), next to the academic church. This place was created as there was a need for taking care of the collections belonging to the university library. The books had hitherto not been properly preserved and if the bookbinding service was required, it was provided by private workshops. The first bookbinders were Bolesława Wisińska and Sister Róża from the Congregation of the Sisters of the Holy Face. In 1950 the bookbinding workshop was transferred to the building of the Central Library (27 Chopina Street), where it is still located now. Over a period of 70 years, the workshop employed 39 people, including six sisters from the Congregation, six graduates of the Art Department at Maria Curie Skłodowska University and 2 people with the degree in Art History at the Catholic University of Lublin.

The job of a bookbinder is a specific one, as it combines both physical and mental labour. It is primarily individual work. A bookbinder should be familiar with the structure of a book, a selection of paper products, bookbinding materials, tools, equipment and machines. He should also be able to operate these devices. A bookbinder's task is to create a usable form of the printed sheets of paper and to professionally prepare them for bookbinding.

Keywords: a bookbinding workshop; the University Library; the John Paul II Catholic University of Lublin; a conservation workshop

Translated by Aneta Kiper